

Oude Kerk, 12 januari 2025

2^e zondag na Epifanie

ds. Carla Borgers

---

gelezen: Jesaja 40, 1-11 en Lucas 3, 15-16 en 21-22

titel: Als nieuw, in Christus

overdenking

Troost, troost mijn volk, zegt onze God.

Lieve gemeente, deze opening van de Jesajatekst heeft de componist Georg Friedrich Händel prachtig verklankt in zijn oratorium 'Messiah', die we in allerlei uitvoeringen hebben kunnen beluisteren in de advents- en kersttijd: *Comfort ye, comfort ye my people, saith your God.*

Iemand krijgt de opdracht om de Judeeërs die als ballingen in Babylon verblijven, maar ook de achterblijvers in Jeruzalem te troosten: Jeruzalem zal weer 'heel' worden; er zal 'shalom' heersen.

Want opnieuw zal er een exodus -een uittocht- plaatsvinden. De Perzen zullen Babylon verslaan en Cyrus, de koning van de Perzen zal de ballingen laten terugkeren naar Jeruzalem, naar Sion, naar de plek waar volgens de Judeeërs hun God woont en waar hun thuis is. Naar deze plek verlangden ze terug, meer dan naar wat ook.

Maar die terugkeer gaat niet zomaar. Er moet een weg worden gebaad, dwars door de woestijn. Want je wandelt niet zomaar terug na een periode van ballingschap. Je pakt niet zomaar de draad weer op waar je ooit gebleven was. Er is iets gebeurd en dat moet worden hersteld, heel worden. Je komt niet zomaar thuis zoals je voor die tijd was. Daar is bekering voor nodig, ommekeer of -zoals het in het Hebreeuws heet- tesjoeva. Opvallend is dat dit woord niet alleen bekering of omkering betekent, maar ook terugkeer of thuiskomen. We kennen waarschijnlijk allemaal wel het verhaal dat Jezus vertelde over de zoon die zijn erfdeel opeiste van zijn vader en zijn eigen weg ging. Het avontuur mislukte en hij realiseerde zich dat hij letterlijk en figuurlijk ver van huis was. Hij bekeerde zich en keerde om, om de weg terug naar huis in te slaan, terug naar zijn vader. Ook hier is er die dubbele betekenis: bekeren en thuiskomen.

Ook Jesaja laat weten dat terugkeer en thuiskomst altijd mogelijk is. Het volk heeft in die tijd van ballingschap een paar belangrijke lessen geleerd. Maar er moeten nog wat plooiën worden gladgestreken, zou je kunnen zeggen. En opnieuw, net als tijdens de eerste exodus, gebeurt dat onderweg in de woestijn. Daar moet een pad worden gevonden, bergen en heuvels worden geslecht, diepten vlak worden gemaakt. Ja, de weg naar shalom, de weg naar vrede is geen makkelijke weg. Het is een weg vol hobbels en kuilen en valstrikken en voor je het weet verdwaal je of blijf je hangen tussen doorns en distels. Het is woestijn, leegte en terecht roep je dan uit: Wie ben ik, wie is de mens? Voortgekomen uit niet-bestaan en we gaan ook weer terug naar niet-bestaan. En in de tussentijd leven we ons leven op hoop van zegen, maar o zo kwetsbaar. We zijn inderdaad als gras, als bloemen die opkomen, bloeien en verdorren. De dodelijke zeis van wereldmachten gaat soms over mensen en volken heen. In bijbelse tijden waren dat Assyrië en Babylon.

Ook wij kennen de machten en krachten die over ons heen gaan: economische crises, oorlogen, natuurrampen, maar ook een dodelijke ziekte die een mensenlichaam soms in een paar maanden sloopt. Wat zullen wij roepen?

Ja, het gras verdort en de bloem verwelkt, maar het woord van onze God houdt altijd stand, zegt Jesaja de dichter van Psalm 103 na. Niet als feit, maar als uitdrukking van hoop. Want nee, God zorgt er niet voor dat alles wel weer goed komt. We zullen zelf aan de bak moeten.

Maar de profeet opent voor de ballingen wel een vergezicht en roept ook Jeruzalem op om uit te zien naar haar terugkerende ballingen, zoals de vader uitkeek naar zijn verloren zoon.

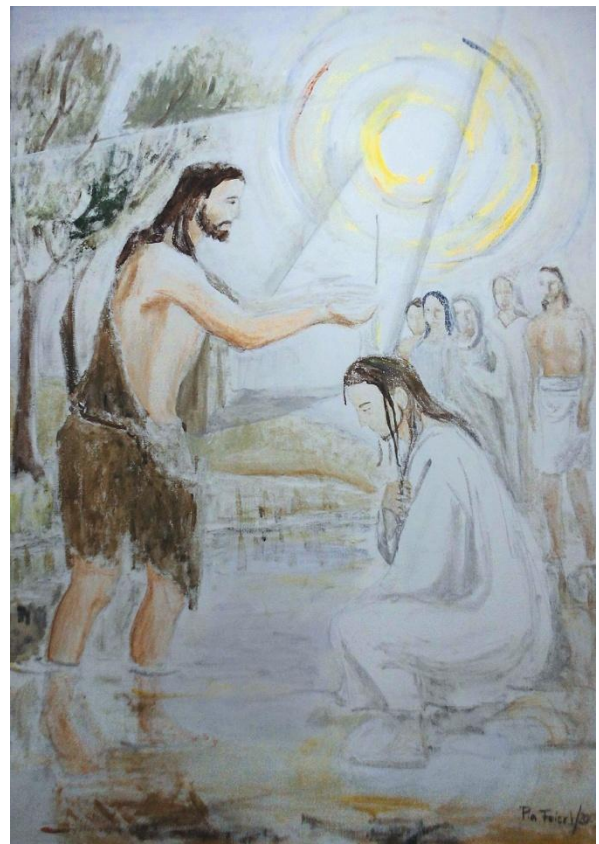
De ballingen die weg willen uit Babylon zullen hun ballingschap en de woestijn achter zich laten en thuis komen. Als schapen gaan ze achter hun herder en Hij levert ze daar veilig af. Daar zal nieuwe toekomst zijn. Ondanks het feit dat Jeruzalem deels in puin ligt en moet worden herbouwd. Ook de teruggekeerde ballingen moeten zelf aan de bak. Er is geen God die voor een gespreid bedje zorgt.

Net als zijn collega-profeet eeuwen eerder deed, opent ook Johannes het perspectief op terugkeer naar de uiteindelijke bestemming van zijn volk: de thuiskomst bij de Eeuwige, *tesjoeva*. Ook die terugkeer zal niet makkelijk zijn. Ook hier moeten bergen en heuvels worden geslecht, kromme wegen recht gemaakt, kloven gedicht.

Johannes vraagt bekering en boetedoening van zijn hoorders en vertelt het volk dat de weg naar huis pas begaanbaar wordt als ze bereid zijn hun bezittingen en voedsel te delen met wie niets heeft. Het volk luistert naar Johannes en zelfs tollenaars en militairen van de bezettende (Romeinse) macht vragen wat ze moeten doen. De mensen denken dat Johannes de verwachte messias is. Maar hij laat weten dat hij dat niet is en dat zijn doop niets meer is dan een voorbereiding op de komst van iemand anders. Die ander, zegt hij, zal dopen met heilige geest en vuur. Hij zal jullie voorgaan op de weg van vrede, van shalom.

Tussen al die mensen op de oever van de Jordaan staat ook Jezus. Ook hij gaat te water, net als iedereen. Ook hij staat weer op en bidt, net als iedereen. Hij is één met de mensen, één van hen en solidair. Zou hij zich op dat moment überhaupt bewust geweest zijn van zijn roeping, van de weg die hij zou gaan?

We zien hier op de schermen de verbeelding van de doop van Jezus door Johannes met op de achtergrond de mensen die het tafereeltje gadeslaan, erbij betrokken zijn. Net als zij moet ook hij het water in, ook hij moet erdoorheen: uittocht en doortocht.

Lucas beschrijft deze gebeurtenis met verwijzingen naar de Thora: de geest als een duif boven het water, als Gods adem boven de oerwateren in het scheppingsverhaal. Maar die duif doet natuurlijk ook denken aan het verhaal waarin Noach tot drie keer toe een duif loslaat uit de ark en de duif de tweede keer terugkomt met een olijftak in de snavel als bode van vrede en nieuw begin na de vloed. Geestkracht, scheppingskracht, in de gestalte van een duif, een nieuw begin. En die stem? 'Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde.'

Op de schermen ziet u een andere verbeelding van die doop: Jezus zónder Johannes, zónder toeschouwers. Hij staat hier alleen, als de nieuwe mens, de nieuwe Adam. Kopje onder gegaan in het water dat niet alleen leven brengt, maar ook doodswater kan zijn. Je kunt immers verdrinken in de diepten van het bestaan. Je ziet het om je heen gebeuren: mensen die het leven niet meer aan kunnen, mensen die kapot gaan aan de eisen die hun carrière van hen vraagt, kinderen die zo murw zijn door pesterijen via sociale media dat ze een eind aan hun leven maken.

Voor Jezus begon daar aan de Jordaan zijn opdracht om mensen thuis te brengen, in Gods invloedssfeer te brengen. Om murw geslagen, kapot gemaakte mensen weer hoop te geven, een nieuw bestaan.

De geest die op hem was, de geest die er al vóór hem was en die er ook na hem nog steeds is, die geest blijft mensen inspireren om hem na te volgen, om de moed niet op te geven. Wat kunnen we zeggen, wat zullen we roepen? Alle vlees is als gras? Ja zeker, dat ook! Dat valt niet te ontkennen, maar het is niet het laatste woord.

Die man bij de Jordaan, die staat er nog steeds en hij roept tegen wie het maar horen wil dat het koninkrijk nabij is gekomen en dat het nooit te laat is om een nieuw begin te maken. Hij heet Mozes of Jozua, of Elia of Jesaja of Johannes of Jezus. Hij roept ons aan in steeds nieuwe gedaantes, vrouwen of mannen, die het uit hebben gehouden, die niet zijn bezweken voor de druk, die tegen alles in zijn blijven wijzen op die ene. Mensen als Dietrich Bonhoeffer, die in een dodencel een lied kon schrijven over goede machten, die hem trouw en stil hebben omgeven. Mensen als Martin Luther King, die de droom van bevrijding levend hield. Als hun stemmen niet meer gehoord zouden worden, als er geen mens meer zou opstaan uit de diepten van het water, dan dooft het licht, dan zijn er alleen nog maar de slachtoffers van oorlog en honger en rampen.

Geloven zorgt er niet voor dat verdriet en pijn ons niet kunnen raken, maar het kan ons misschien wel helpen om een manieren te vinden om verder te gaan.

Elke doop markeert een nieuw begin, geeft zicht op onze uiteindelijke bestemming als mens. Je zou kunnen zeggen: na elke doop staat daar (of ligt daar als het om een kinderdoop gaat) nieuwe schepping, zoals Paulus dat zo treffend zegt in 1 Korintiërs 5 (vs. 17). In wie door de doop één wordt met Christus ziet Paulus de hele schepping als vernieuwd. Vernieuwd in die ene mens, in dat ene kind. Natuurlijk is dit poëzie, geen werkelijkheid.

In onze werkelijkheid van nu verlangen we naar zo'n vernieuwde schepping. Onze aarde is uiterst kwetsbaar geworden en complete ecosystemen dreigen ten onder te gaan of zijn al verdwenen.

Maar toch, ondanks onze kwetsbaarheid en de kwetsbaarheid van alle leven op aarde mogen we erop blijven vertrouwen dat Gods geest mensen blijft aanvliegen, mensen blijft raken en doet opstaan tegen alles wat het leven tegenspreekt.

Ik wens u en mij een geestrijk jaar toe met open ogen voor wat die Geest ons aanreikt. Laat u verrassen! Amen.